

YAPILANDIRILMIŞ GÖMÜLÜ TEORİ YAKLAŞIMI İLE KÜLTÜREL COĞRAFYA ÖĞRETİMİ*

CULTURAL GEOGRAPHY TEACHING WITH CONSTRUCTION EMBEDDED THEORY APPROACH

Miyase OKUR

Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı, miyaseokurr@gmail.com

Münür BİLGİLİ

Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı, munur.bilgili@marmara.edu.tr

Makale Bilgisi

Türü: Araştırma makalesi
Gönderildiği tarih: 8 Mart 2022
Kabul edildiği tarih: 13 Nisan 2022
Yayınlanma tarihi: 25 Haziran 2022

Article Info

Type: Research article
Date submitted: 8 March 2022
Date accepted: 13 April 2022
Date published: 25 June 2022

Anahtar Sözcükler

Kültürel Coğrafya; Yeni Kültürel Coğrafya; Kapitalizm; Yapılandırılmış Gömülü Teori

Keywords

Cultural Geography; New Cultural Geography; Capitalism; Structured Embedded Theory

DOI

10.33171/dtcfjournal.2022.62.1.14

Öz

Kültürel coğrafya, Amerika'da Carl Sauer tarafından kurulmuş ve geleneksel kültürel coğrafya olarak adlandırılmıştır. Beşeri coğrafyanın pozitivizm eleştirisinin bir parçası olan bu yaklaşım, 1980'lerde kültürel dönüş sürecinde, ontolojik ve epistemolojik gerçeklerle eleştirilmiştir. Çünkü kültür yaklaşımları tarihin, kırsalın yorumlanmasıyla sınırlı ve çağdaş kültürel konularla ilgisizdir. Bireylerin cinsiyetleri, sosyal sınıfları açısından nasıl farklılaştırıldığını görmemişlerdir. Yeni kültürel coğrafyacılar bu eleştiriyle, geleneksel kültürel coğrafyaya meydan okumuş, konunun mülkiyeti üzerine tartışma oluşturmuştur. Bu durum, 1990'lı yıllarda kültürel coğrafyanın, daha büyük disiplinin kritik dönüşünü canlandıran, disiplin konumlandırmasını hızlandırmaya yardımcı olmuştur. Bu bağlamda çalışmanın amacı, kültürel coğrafyanın nasıl öğretilmesi gerektiğini belirlemektir. Bu çalışma, 2020-2021 eğitim ve öğretim yılında, Marmara Üniversitesi coğrafya öğretmenliği bölümünde okuyan yirmi beş öğrenci ile yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla yapılmıştır. Yapılandırılmış gömülü teori yöntemiyle yürütülen çalışmada, katılımcıların kültürel coğrafya öğretimi sürecindeki deneyimleri, yaşamlarında kültürün nasıl etkili olduğu, bununla ilgili deneyimleri ve algılarını ortaya koymak istenmiştir. Kültürel coğrafya öğretimi ile ilgili daha önce çalışma yapılmaması açısından önemlidir. Sonuç olarak, sosyal düzen verili veya doğal bir durum değildir. Bu sosyal düzen kapitalizm için oluşturulmuş, adaletsizliklerin nedeni olan güç ise kurumsallaşmıştır. Gücün kurumsallaşmasında temsiller, ataerkil yapı, kültür endüstrileri, söylemler, pratikler etkili olmuştur. Gücün eleştirilmesiyle bireyler üzerindeki olumsuz etkisi azaltılabilir ve böylece toplumsal dönüşüm sağlanabilir. Bu dönüşüm, yeni kültürel coğrafya öğretiminin yaygınlaştırılmasıyla mümkün olabilir.

Abstract

Cultural geography was founded by Carl Sauer in America and named as traditional cultural geography. This approach, which is a part of the positivism critique of human geography was criticized with ontological and epistemological realities during the cultural turn process in the 1980s. Because their approaches to culture are limited to the interpretation of history and the countryside and irrelevant to contemporary cultural issues. They did not see how individuals were differentiated in terms of their gender and social class. With this criticism, new cultural geographers challenged traditional cultural geography and created a debate on the ownership of the subject. This helped to accelerate the discipline positioning of cultural geography in the 1990s, which revived the critical turn of the larger discipline. In this context, the aim of the study is to determine how cultural geography should be taught. This study was conducted through semi-structured interviews with twenty-five students studying in the geography teaching department of Marmara University in the 2020-2021 academic year. In the study carried out with the structured embedded theory method, it was aimed to reveal the experiences of the participants in the cultural geography teaching process, how culture is effective in their lives, their experiences and perceptions about it. It is important that there is no previous study on cultural geography teaching. Consequently, the social order is not a given or a natural state. This social order has been created for capitalism and the power that causes injustice has been institutionalized. Representations, patriarchal structure, cultural industries, discourses and practices have been effective in the institutionalization of power. By criticizing power, its negative impact on individuals can be reduced and thus social transformation can be achieved. This transformation can be possible with the dissemination of new cultural geography teaching.

* Bu makale, Miyase OKUR'un "Kültürel Dönüş ve Kültürel Coğrafya Öğretimi: Yapılandırılmış Gömülü Teori Yaklaşımı" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Coğrafya Öğretmenliği Doktora Programı öğrencisi Miyase OKUR tez aşamasında olup, Doç. Dr. Münür BİLGİLİ danışmanlığında "Yapılandırılmış Gömülü Teori Yaklaşımı İle Kültürel Coğrafya Öğretimi" başlıklı tezinin uygulama çalışmasını Coğrafya Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda yürütmesi uygun görülmüştür. 12.11.2020. İlgili: 06.11.2020 tarihli ve E-65796619-302.08.01-2000298080 sayılı belge.

Giriş

Geleneksel kültürel coğrafya, Kuzey Amerika’da Carl Sauer (1889-1975) tarafından kurulmuştur. Sauer, kültürün maddi yönleriyle özellikle kültürün doğa ile ilişkisinin tezahürleri olarak gördüğü peyzaj ile ilgilenmiştir. Sauer, *The Morphology of Landscape* (1925) makalesinden en çok alıntı yapılan pasajda, kültürel coğrafyanın nasıl anlaşılacağını şu şekilde açıklamıştır:

Kültürel peyzaj, bir kültür grubu tarafından doğal bir peyzajdan doğar. Doğa araç, kültürel peyzaj ise sonuçtur. Belli bir kültürün etkisi altında zamanla değişen peyzaj, gelişimden, aşamalardan geçiyor ve en sonunda gelişim döngüsünün sonuna ulaşıyor. Başka bir ifade ile kültür, doğal peyzajın yeniden canlandırılması ya da yeni bir peyzajın daha eski olanın kalıntılarına eklenmesidir. Doğal peyzaj elbette temel öneme sahiptir, çünkü peyzajın oluştuğu hammaddeleri sağlar. Bununla birlikte şekillendirme kuvveti kültürün kendisindedir (Sauer’den aktaran Horton ve Kraftl, 2014, s. 9).

Bu açıklamayla geleneksel kültürel coğrafya, doğal peyzajın farklı kültürler tarafından değiştirildiğini ve insan eseri olarak kültürel peyzajlar ile kendini ifade ettiğini göstermeye çalışmıştır. Aynı zamanda kültürlerin birbirini izlemesi ile peyzajların da birbirini izlediğini belirtmiştir. Özey, Bilgili ve Kocalar, *Coğrafya’da Peyzaj Teorisi* (2018) makalesinde peyzajı şu şekilde açıklamıştır: “*Peyzaj dış dünyadır, dışarıdır. Peyzaj dışarı olsa da bizler onun dışında değiliz. Bizzat içinde yaşıyoruz ve onu şekillendiriyoruz. ... Bu nedenle çevre ve peyzaj düzenlemeleri güç ilişkileri ve politik ağların dışında değildir*” (Özey ve diğerleri, 2018, s. 131-132). Bu alıntıda, peyzajın aktif olarak insanlar tarafından oluşturulduğunu, gücün önemini vurgulamışlardır. Bu nedenle peyzajı anlamak ve yorumlamak sadece o peyzajı değil aynı zamanda onun temsillerini de incelemeyi gerektirir (Arı, 2005). Çünkü temsiller, güç ile çok yakından ilgilidir ve çoğunlukla temsili güçlüler şekillendirmektedir. Örneğin, erkek-kadın, beyaz-siyah, heteroseksüel-eşcinsel, baba-anne gibi dikotomiler temsiller ile yüklüdür ve gündelik yaşamın doğal parçaları olarak görülmektedir (Okur ve Bilgili, 2021).

Gündelik yaşam akademik araştırmaya layık bir konu gibi görünmeyebilir. Rutin olması nedeniyle, çoğumuz günlük yaşamlarımızı çok fazla düşünmeyiz ve ev işleri olarak görürüz. Bu nedenle yeni kültürel coğrafyacılar, yaşamımızın günlük, sorgulanmamış geçmişini daha fazla fark etmemiz için çağrıda bulunmuşlardır. Çünkü toplumun işleyişi ekonomik, politik, sosyal alanlardan daha çok ötekileştirilmiş alanlardan daha iyi anlaşılabilir. Yeni kültürel coğrafyacılar

ekonomi, peyzaj, kimlik, kültürel üretim ve tüketim, yoksulluk, ırkçılık, cinsiyetçilik, sosyal sınıf gibi sorunları, eşitsizlikleri araştırmış ve sorgulamışlardır. Böylesine gündelik yaşama dikkat etmek, bazı temel ayrıntıları ve çalışmalarını ortaya çıkarmıştır. Örneğin, sosyal sınıfın yaşadığı günlük saygısızlık, öfke, yetersizlik, utanç gibi duygular pratikte sınıf eşitsizliğini oluşturmuştur. Sosyolog John Shotter, bir uçak fabrikasında mühendis çırağı iken bu tür bir gizli yaralanmaya şu örneği sunmuştur:

Binlerce işçi saat 7.30'da, fabrikanın arkasındaki tek bir küçük kapıdan içeri girdik. Zamanında geldiğimizden emin olmak için birbirimizi iterek girdik. Her geç dakika bize 15 dakika ödeme maliyetiydi. Yönetim ve Kraliyet Hava Kuvvetleri subayları, ön taraftaki büyük çift kapılardan saat 9.00'da adımlar atarak içeri girdiler. Bundan da öte, onlar öğle yemeğini bir asma katta, bizim beş metre yukarımızda yediler, garson servisi ve beyaz örtüleri vardı. Biz dilimlenmiş ekmeği masanın üstündeki paketinden tere yağladık (Shotter'den aktaran Horton ve Kraftl, 2014, s. 188).

Bu alıntıda Shotter'in fabrika hayatına dair gözlemleri, sosyal sınıfın arkasında yatan ayrıntılı çalışmaların nasıl ortaya çıkarılabileceğini göstermiştir. Aynı zamanda sosyal ve kültürel coğrafyaların duygusal ve duygulandıran doğasını da gösterir; geçmiş, bugün ve gelecek algılarımızı etkileyebilir. Bir yaşam pratiği olarak mekân, belirli bir egemenlik ve güç hiyerarşisinin kaçınılmaz olduğu bir alandır (Sarı ve Özgen, 2021). Böylece yer okumak, güç mücadelelerini okumamıza izin verir; bazı grupların bu gücü diğerlerinden daha fazla kullanma fırsatı olduğunu gösterir. Dolayısıyla *"kültürü ve yerleri kontrol eden gruplar, bu dönüşümü sağlayacak güce sahiptir"* çünkü *"onlar baskın güce sahip"* (Anderson, 2015, s. 76).

Geleneksel kültürel coğrafyacılara, kültürü verili olarak kabul ettikleri için kültürü oluşturan bu dinamik süreçleri ve pratikleri görmezden gelmişlerdir (Horton ve Kraftl, 2014). Yeni kültürel coğrafyacılara ise kültürü insanların oluşturduğu dinamik bir sembol, inanç, dil ve pratiklerin karışımı olarak görmüşler; mekânlardaki eşitsizlikleri göstermeye çalışmışlardır. Çünkü kültür; kadınların, eşcinsellerin, engellilerin, azınlık etnik grupların, çocukların ve alt sınıfın dışlanmasına neden olmuştur. Kültür, artık Sauer'in gördüğü gibi evrimsel bir miras değildir; güçlüler tarafından oluşturulmuştur. Ayrıca geleneksel kültürel coğrafyacılara kültürün bireyleri, sosyal, tarihi ve politik bağlamları şekillendirdiğini düşünmüşler ancak kültürün bireyler, sosyal faktörler, kültürel politika tarafından şekillenebileceğini gözden kaçırmışlardır. Bu nedenle yeni kültürel coğrafyacılara;

kültür politikalarını ve bu kültür politikalarının güç ile olan ilişkilerini ortaya koymaya çalışmışlardır.

Sauer'in kültürel peyzajı ile nicel devrim dönemindeki peyzaj yorumlarında en dikkat çekici unsur farklı düşünce ve paradigmaların çok kısır bir boyutta kalmasıdır (Özey ve diğerleri, 2018). Çünkü kültürel peyzaj ve kültürel coğrafya çalışmalarında Sauer'in ilgisi kültür tarihi ve maddi kültür öğeleri ile ilgiliydi (Kayserili, 2011). Bundan dolayı, geleneksel kültürel coğrafya acilen yeniden değerlendirilmeliydi; kültür anlayışı oldukça eski, peyzajın fiziksel ifadesine olan ilgisi sınırlıydı (Jackson, 1989). Kültür yaklaşımları tarihin, kırsalın yorumlanmasıyla sınırlandırılmıştı. Peyzajları, ambar ve kulübeleri, tarım sistemlerini, mezarlıkları statik olarak haritalandırmış, çağdaş kültürel konularla ilgisi yoktu. Bu nedenle 1970'lerde gelişen ve 1980'lerde yükselen kültürel çalışmalar, İngiliz coğrafyacı grubuna son derece heyecan vermiştir. Üç yıl sonra, Denis Cosgrove (1983), güçlü grupların mekân ve kültürün kontrolüne odaklandığı radikal bir kültürel coğrafya geliştirmek için zamanın uygun olduğunu belirtmiştir. 1980'li yılların ortasında gerçekleşen kültürel dönüşle, başlangıçta çoğunluğu İngiliz coğrafyacılarından oluşan coğrafyacılar, yeni kültürel coğrafya çağrısında bulunmuşlardır. Yeni kültürel coğrafyayı geliştirmek isteyenlere göre amaç, coğrafyacıların nadiren ele aldığı sosyal yaşam alanlarına dikkat çekmek, tamamen politik bir kültür kavramı oluşturmaktır (Jackson, 1989). Ayrıca kültürel coğrafya, çalışma ve analizden daha fazlası olmalıydı. Çünkü kültür, diğer bir ifade ile politika olduğu için, artık kültürel coğrafya kültürel politikaya müdahale etmeliydi. Her yerde hala yapılması gereken kültürel adalet çalışması için başka hiçbir kültürel coğrafya yeterli değildi (Mitchell, 2000) yeni kültürel coğrafya gerekliydi. Böylece coğrafya içinde radikal, marksist, feminist, hümanistik, eleştirel ve dönüşümcü yaklaşımların baskın bir konuma gelmesi ile kültürel manzara yaklaşımı popülerliğini ve etkinliğini yitirirken; onu kültürel coğrafya içinde baskın paradigma olmaktan çıkardı (Özey ve diğerleri, 2018). Ancak 1980'li yıllardan itibaren çok paradigmatlı döneme geçişle birlikte beşeri coğrafyacılar, mekânın bu disiplinlerde yeterli derecede ele alınmadığını fark etmişler; mekânın toplumsal olay ve olgularla iç içe araştırılabileceğini ortaya koymuşlardır (Temurçin ve Keçeli, 2015).

Kültürel dönüş, beşeri coğrafya çalışmalarında yeni yaklaşımları ortaya çıkarmış ve yeni kültürel coğrafyanın doğuşunu sağlamıştır (Kaya, 2015). Çünkü 1960 ve 1970'lerde, beşeri coğrafya ve diğer akademik disiplinlerdeki

araştırmalarda nicel yaklaşımlar hâkim olmuştur. Bu nedenle yeni kültürel coğrafyacılar, nicel yaklaşımla bireylerin motivasyonlarını, deneyimlerini, günlük coğrafyaların ayrıntılarını anlamının zor olacağını savunmuşlar; yeni fikirler ve yöntemler aramışlardır. Bu durum diğer disiplinlerden gelen kavramları ve literatürü keşfetmeyi gerektirmiştir. Böylece yeni kültürel coğrafyada geliştirilen kavramlar, sorular ve yöntemler beşeri coğrafyanın diğer birçok alanında oldukça etkili olmuştur. Yani kültürel coğrafya artık sadece kültürel coğrafyacılar tarafından çalışılmamaktadır. Daha ziyade, kültürel coğrafyanın soruları ve uygulamaları birçok beşeri coğrafyacı tarafından benimsenmiştir. Tüm “*coğrafya kültürel söylem tarafından somutlaştırılmıştır*” (Cook, Crouch, Naylor ve Ryan, 2000, s. xii).

Kültürel coğrafya uzun bir kurumsal ve entelektüel tarihe sahip olsa da, beşeri ve sosyal bilimlerde son dönemlerde görülen dönüşümlerin bu alana da yansımaları nedeniyle, çağdaş kültürel coğrafya kendini yeniden konumlandırmıştır (Şahin, 2019). Aynı zamanda Clive Barnett, beşeri coğrafyanın tamamını temsil etmek için bir alt disiplin olarak kültürel coğrafya oluşturduğunu iddia etmiştir (Johnson, 2013). Bazı coğrafyacılar kültürel coğrafyayı beşeri coğrafyaya alternatif bir başlık olarak kullanırlar (Tümertekin ve Özgüç, 2020). Çünkü nüfus, göç, yerleşme, siyasi, turizm, sanayi, tarım, ulaşım hepsi kültürdür. Kültürel coğrafya her yeni yöne koşmuştur, günümüzde ise her yerededir. Böylece kültürel coğrafya alt disiplini, yeni kültürel coğrafyanın ardından hızla ve her yönden gelişmiştir. Bu çalışmanın amacı, kültürel coğrafyanın nasıl öğretilmesi gerektiğini sorgulamak, hangi yönde geliştiğini belirlemektir.

Yöntem

Bu çalışmada, Kathy Charmaz’ın yapılandırılmış gömülü teori yaklaşımı kullanılmıştır. Charmaz, yapılandırmacı terimi ile araştırmacının öznelliğini, verilerin inşasına, yorumlanmasına katılımını vurgulamıştır. Bunun yapılmaması mevcut ideolojiler, söylemler ve güç ilişkileri risklerini çoğaltır (Charmaz, 2014). Çünkü kültür, bir güç ve otoritenin sistemidir, insanların dünyayı anlama biçimidir. Clifford Geertz’in formülasyonunda ise kendileri hakkında anlattıkları hikâyelerdir (Mitchell, 2000). Bu nedenle Charmaz, araştırmacının tarafsız olmadığını, inşa teorisinin araştırmacının görüş ve değerlerinden etkilendiğini söylemiştir. Tutarlı bir analiz yöntemi sunarken, formül reçeteleri yerine genel ilkeleri ve esnekliği vurgulamıştır. Araştırmacılar, katılımcılar, diğer veri kaynaklarıyla paylaşılan deneyimler ve ilişkilerden yeni bilgiler ve teorik yorumlar oluşturmayı amaçlamıştır (Charmaz, 2014). Onun bakış açısından araştırmacının

konumunu, ayrıcalıklarını, bakış açılarını ve etkileşimlerini dikkate almak gerekiyordu. Onlar bir yapı olduğu için sosyal dünyanın doğal bir parçasıdır. Bu nedenle gömülü teorileri, geçmiş ve şimdiki katılımlarımızla, insanlarla, bakış açılarıyla, araştırma uygulamalarıyla, etkileşimler ile inşa ediyoruz. Ancak, bir metin her zaman çoklu okuma ve yorumlara açıktır; çünkü nedensel gücü vardır (Duncan, 1990)

Charmaz (1996), bilgi üretiminde yorumlayıcı ve pozitivist varsayımları birleştirerek yaşanan deneyimler ile yapı, güç, değerler ve ideolojiler arasındaki ilişkilerin anlamlarını birleştirmeye çalışmıştır. Bu nedenle yapılandırılmış teoriler, yalnızca katılımcıların görüşlerine, deneyimlerine değil, daha derin yapısal konulara ve sonuçlarına dayanmaktadır. Bireyleri, diğer insanlardan ve etrafındaki dünyadan ayrı olarak incelemek yeterli değildir. Charmaz'a (2014) göre, çalışılan deneyimin çoğunlukla gizli yapılar, ağlar, durumlar ve ilişkilere nasıl, ne zaman ve ne ölçüde dâhil edildiğini öğrenmek gereklidir. Böylece, insanlar arasındaki ayırım ve farklılıklar, bu ayırım ve farklılıkları koruyan, sürdüren güç, görünür hale gelir. Bilgi, sosyal dünya içinde oluşturulur. Aynı zamanda insanlar kendi anlamlarını da oluşturuyor. Kendi özelliklerini ve dünyayı yorumlayarak onlara göre hareket ediyor. Onlar geçici, kültürel ve yapısal bağlamlarda yaşanmış deneyimler yoluyla öznel anlayışlar geliştiriyor (Charmaz, 2000).

Holliday, araştırmacılar ve yöntemlerinin sosyal dünyanın politikalarıyla ilişkili olduğunu söylemiştir (Holliday, 2002). Sonuç olarak, yaşamlarımız ve değerlerimizin araştırmamızı nasıl etkilediğini; veriler ve kavramlar hakkındaki önyargılarımızı nasıl etkileyebileceklerinin farkında olmamız gerekir (Charmaz, 2014). Yapılandırılmış gömülü teori, kişisel deneyimlere değer verir; gerçekliklerimizi toplumsal düzeylerde keşfetmek ve analiz etmekle ilgilenir. Bu nedenle toplumda marjinalize edilmiş, sosyal ve kültürel grupların deneyimlerine dikkat çekmek, sorunlarını araştırmak için yeni, nitel araştırma yöntemleri geliştirmek ve yaygınlaştırmak gerekliydi (Rose, 1993; WGS, 1997). Böylece yapılandırılmış gömülü teori “*dışlanan grupların ve diğerlerinin çağdaş kültür içinde temsilini ya da yetersiz temsilini anlamak için teorik bir çerçeve sağladı*” (Horton ve Kraftl, 2014, s. 17). Bu bağlamda, katılımcıların deneyimlerine dayanan ve kültürel coğrafyanın nasıl öğretilmesi gerektiğine dair yeni teoriler oluşturmak istenmiştir. Bu araştırma, Marmara üniversitesi coğrafya öğretmenliği bölümü üçüncü sınıftan 9, dördüncü sınıftan 16 katılımcı olmak üzere 25 katılımcı ile yapılmıştır. Araştırma 2020-2021 eğitim ve öğretim yılında, zoom üzerinden yarı yapılandırılmış görüşmeler

aracılığıyla yapılmış; toplanan veriler analiz edilerek kodlar üretilmiştir. Kodlar, kültürel coğrafya öğretimi sürecindeki deneyimler, mekân deneyimleri, mekân ve kültür arasındaki ilişkiselliği belirlemeye yönelik sorulardan ortaya çıkmıştır. Kodları sunarken, katılımcılar terimi kullanılmış ve alıntılar orijinal olarak aktarılmıştır. Ayrıca araştırmaya katılanların gizliliğini korumak amacıyla alıntılar, katılımcılara verilen takma ad ve transkripsiyondaki sayfası ile belirtilmiştir. Katılımcılarla görüşmeler sonucunda mekân ve hafızalardaki kültür farkındalığı, kültür üretiminde güç ve kültür endüstrileri, kapitalizmin yayılışı ve kültürel tüketim, ataerkil yapı ve cinsiyet, mekânda dışlama ve ötekileştirme kodları ortaya çıkmıştır. Bu kodlar şunlardır:

Mekân ve Hafızalardaki Kültür Farkındalığı

Kültür, bir ideolojidir; güçlü sınıfların (erkek, heteroseksüel, beyaz) çalışmalarından oluşur, çoğunlukla onlara aracılık eder. Bu nedenle kültür organize edilmiştir. Dolayısıyla toplumda kültürün nasıl işlediğini gösteren bir kültür tanımı ve geliştirilmesi yerine, kültürü oluşturan örnekler çoğalmıştır. Gündelik yaşam, sanat eserleri, ekonomik oluşumlar, dini inançlar, giyim tarzları, yeme alışkanlıkları, müzik gibi. Böylece mekân ve hafızalarda oluşturulan kültür, hem hayali hem gerçektir; gerçeklik genellikle söylem, temsil ve pratiklerle oluşturulmuştur. Bilge'nin açıkladığı gibi:

Bu dersi aldıktan sonra klasik tanım vardır ya kültür, maddi ve manevi değerlerin bütünüdür. Ama hâlbuki yaşamın ta kendisidir. İnsan yaşamının her alanında, doğumdan ölüme kadar insanla iç içe yaşar, kültür. Yememize, içmemize, karakterimize, siyasi görüşümüze yerel ve evrensel bakış açımıza, evlilik hayatımıza, okul hayatımıza, aşk hayatımızda birçok konuda kültürle karşı karşıya geliyoruz. Doğrudan ve dolaylı olarak hayatımızın her alanında kültür bizi etkiliyor (Bilge, s. 1).

Çünkü kültür politiktir; hem sıradan görünür hem de bilinenin en iyisidir. “İnsanın içinde olan, çevresinde olan şey olduğu için, hayatımızın her noktasında bir noktaya ulaşıyor. Bu genişliği beni şaşırttı. Hayata ve evrene bakış açımız da kültürel coğrafyanın bir parçasıdır” (Eray, s. 1). Kültür, “insanın içinde” ifadesi kültürün içselleştirildiğini gösterir. Ayrıca gücü kullananların meşruiyetini gösterdiği için bazen de “insanın içinde” gizlidir. “Hayata ve evrene bakış açısını” oluşturan kültür ideolojisi, zihinlerde anlamlar oluşturarak sosyal bir gerçek olmuştur. Dolayısıyla “bu derste bir felsefe dersi gördüğümü söyleyebilirim” (Ferkan, s. 2). Aynı zamanda

“ders, hümanist bir bakış açısı getirdi. İnsanların eşitlik için yaptığı mücadeleler, herkesin eşit olduğunu, sadece çevreden ibaret olmadığımızı, insanın çevreye odaklı determinist bir bakış açısının olmaması gerektiğini, dünyanın çok küçük olduğunu, teknolojik gelişmelerle elde ettiğimiz dünya küçülmesini, bana gösterdi” (Can, s. 1).

Kültür kitap, dergi, gazete, televizyon, müzik gibi kültür endüstrileri aracılığıyla üretilmiştir. Açelya'nın söylediği gibi:

Kitaplarda, metinlerde üretilen bir şeyleri fark etmeye başladım. Biz farkında olmadan oradaki bir şeyler, bizim beynimize yerleştiriliyor. Klasik bir kitabı okurken de fark ediyorum: kadınlar şu şekilde hareket etmeli, kadınlar böyle olmalı, erkekler böyle olmalı, böyle olunca bazı şeyler doğru ilerler. O konuda bir farkındalık oluşuyor. Kitapların vermek istediği şeyleri fark etmeye başlıyorum. Kitaplarda cinsiyetleşmiş sosyal roller bize gösteriliyor. Özellikle Rus klasiklerinde Tolstoy, çok yapıyor bunu (Açelya, s. 1).

Böylece kültürel metinler, ideolojik olarak okunabilir; çünkü onları üretenlerin çıkarlarını yansıtmıştır. Ayrıca toplumdaki eşitsizlikleri ve kültürel üretimi gizlemiş, onları sorunsuz, doğal göstermiştir. Dolayısıyla kapitalizmin benimsenmesi kolaylaşmış, egemenliği güçlendirilmiştir.

Günlük yaşamı rutin olması nedeniyle çoğumuz çok fazla düşünmeyiz. Günlük yaşamın düşünülmemesi günlük mekânların, pratiklerin, olayların ihmal edilmesine neden olabilir. Katılımcılar, kültürel coğrafya dersini aldıktan sonra, günlük yaşamda detaylara daha çok dikkat etmeye başlamışlardır. Örneğin, “starbucks veya bir kafeye gittiğimde kapitalist kültüre daha çok dikkat etmeye başladım” (Fuat, s. 1). “Kapitalist kültür”, mekândaki güç ilişkileri aracılığıyla elit bir sınıfı oluşturarak ekonominin, politikanın gücünü yansıtmıştır. “Starbucksta içilen bir kahvenin sana yüklediği anlam mesela, elit kültürdür” (Arda, s. 1).

Kültürel coğrafya dersi, peyzaja karşı, kültüre karşı daha natürel bakmamı öğretti. Önceden, gördüğüm her yeşil alana doğal diyordum ama her yeşil olanın doğal olmadığını öğrendim. Oranın arka planını görmüyoruz, o ana göre düşünüyor ve konuşuyoruz. Çevreye, kültüre farklı açılardan bakmamı sağladı. Kültürel coğrafi bakış açısı kazandırdı, bana (Umut, s. 1).

Peyzaj temsili, ideolojik veya görsel olarak baskıcı olduğu için bazen görüntülerin sosyal bağlamlardaki etkilerine dikkat etmeyebiliriz. Ancak, katılımcılar peyzajı okuyarak “her yeşil olanın doğal olmadığını” öğrenmişlerdir. Umut’a göre:

Kültürel coğrafya, genele hitap eden bir yaklaşım. Herkesin bundan nasibini alması gerek bir konudur. Coğrafyanın en temelidir. Şu anda beşeri coğrafya görüyoruz, hepsinin temelinde kültür var. Kültürel coğrafyada, insanların yaşadığı sıkıntılara şahit olduk. Kültür çoktur, çoğuldur. Avrupalı, doğulu diyemeyiz. Ekonomik, sosyal eşitsizlikler insanların bir tarafta ezilmesini oluşturdu. Önceden Türkiye’de şöyle bir algı vardı. Mesela, doğuya giden otobüsler bile kalitesizdi. Doğuya giden otobüslerin içi ahır gibi kokuyor derlerdi. Bunu oluşturan insan, uydurma. Bir şeyi duyduğumuz zaman inanmamalıyız, araştırmalıyız. Kültür eşittir kafa yapısıdır. İnsanların kendilerini güncellemeleri ve saygılı olmaları lazım” (Umut, s. 5-6).

“*Kültür eşittir kafa yapısıdır*” ifadesi kültürün zihni nasıl yapılandığı, gerçekliği nasıl oluşturduğunu göstermiştir. Böylece söylemler, yalnız ötekiyi üretmemiş ötekinin nasıl olduğunu da üretmiş ve ben imajını oluşturmuştur. Bu nedenle kültür ırk, cinsiyet, cinsellik gibi sosyal kategoriler, söylemler yoluyla eşitsizlikleri üretmiştir. “*Her şeye rağmen insanda değer vermemiz gereken şey kişiliktir. Çünkü çok farklıyız, hepimiz. Hepsi kültürün getirisi ve götürüsü. Bu farklılıklar arasında asıl kıstas, kişilik olmalı*” (Yiğit, s. 2).

Kültür Üretiminde Güç ve Kültür Endüstrileri

Kültür, çoğunlukla beyaz, eğitilmiş, üst sınıf erkekler, ekonomik ve kültürel birikim açısından zengin olanlar tarafından üretilmiştir. Özellikle kadınlar, etnik ve dini azınlıklar, engelliler, ekonomik ve kültürel birikimi olmayanlar, kültürel endüstrilerde, yayıncılık ve medyada yeterince temsil edilmemiştir. Daha doğrusu, kültürel üretime katılımda sosyo ekonomik eşitsizlikler söz konusudur. Kültürel üretimin birçok alanında yüksek statüdeki roller, genellikle ayrıcalıklı olanlar tarafından temsil edilmiş; sosyal olarak dışlanmış gruplar yeterince temsil edilmemiştir. Dolayısıyla kültürü kimin ürettiği ya da kimin üretmediği metinlerin ve medyanın içeriğini etkilemiştir. Aynı zamanda medya, bazen halka açık mekânlarda meydana gelen saldırıları duyurarak, sokağın tehlikeli bir yer olduğu algısının oluşturulmasına yardımcı olmuştur. Cansel’in söylediği gibi:

Mekânda kendimi çok özgür hissetmiyorum. Giyeceğim kıyafeti gittiğim yere göre seçmeye çalışıyorum. Gittiğim yerden geç gelmemeye çalışıyorum. Etek normal bir kıyafet, boyu hiç önemli değil. Gideceğin yerden dolayı giyinemiyorsun ve pantolona yöneliyorsun, bu artık bir alışkanlık oluyor. Etek giydiğimizde insanlar çok tuhaf bakıyor, genellikle pantolon giydiğimiz için. Son dönemdeki taciz olaylarından korktuğumuz için bu durum böyle, baktıklarından dolayı değil. Bir sürü haber görüyoruz ve ben de çok etkileniyorum, daha dikkatli olmaya çalışıyorum (Cansel, s. 1-2).

Kadınların mekândaki korku algıları, çoğunlukla mekânda kimin bulunduğu ve mekânı kimin kontrol ettiği ile ilişkilidir. Çünkü medya, kadınları evin özel alanıyla, erkekleri de sokağın kamusal dünyasıyla ilişkilendirmiştir.

Katılımcılara göre, bazı dizilerde ırkçılık yapılıyor, bazı yabancı dizilerde dışlanan ve görünürlüğü engellenen LGBT bireyleri daha görünür olmuştur.

Örneğin, 99 Brooklyn nine. Başroldeki bir komiser siyah ve geydi. Toplumda dışlanan bir birey başroldeydi. Bazı dizilerde erkekler çok fazla egemen, bazı dizilerde de onu yıkmaya çalışıyor, kadın karakterlerini ön plana sokmaya çalışıyorlar. Erkeklerin olduğu diziler, silahlı, vürmalı olurken kadınların olduğu diziler, daha romantik oluyor. Kitaplarda, romanlarda, klasiklerde de işin içinde kadın varsa o kitap aşk kitabı oluyor. Erkekler mantıklı, kadınlar daha duygusal, topluma bu yerleşmiş izlemeye, okumaya alışmışız. Toplum farklı bir şey görmek istemiyor, değiştirmek istemiyorlar. Belki de işlerine bu geliyor, alışkanlık olmuş. Böyle bir şey tuttu demek ki. Dizilerde hep aynı konular var. Zengin bir patron, fakir bir kız ve bu izleniyor (Açelya, s. 2).

Böylece diziler, kitaplar bedeni, zihni alışkanlıklara hazırlayarak toplumdaki istekliliği öngörmüştür. Kültür, mekânlarda farklı şekillerde üretilmiştir.

Mesela Bağcılarda, belli bir sosyo-ekonomik yapı, düşünce yapısı var ve ona göre Bağcılar kültürü ortaya çıkmış. Nişantaşı kültürü daha yüksek kültür, oradaki insanları daha zengin, olması gereken kültürmüş gibi görüyoruz. Kültürü oluşturan güçlüler, her şey onların yaptığı gibi olması isteniyor. Ama onlardan farklı olarak kendi kültürlerini yaşamak isteyen farklı gruplar da ortaya çıkıyor (Açelya, s. 5).

Bu nedenle kültür mekânı günceller, dönüştürür, şekillendirir. Mekânda, o kültüre ait izleri görmemiz mümkündür.

Hollanda'ya baktığımızda ilk eşcinsel evliliğin kabul edildiği yerdir. Oradaki eşcinsellerin, mekânlarda özgürce hareket edebilmeleri mekânları da şekillendiriyor. İstanbul'da bazı kafelerdeki tuvaletlerde cinsiyet ayrımı yok. İnsanlar öyle yerleri arıyor artık, nüfus arttığı için. Oradaki kültürle mekân arasındaki ilişki farklı, buradaki kültürle mekân arasındaki ilişki farklıdır. Burada aynı olayı görmemiz mümkün değil gibi görünüyor. Geçmişten bu yana gelen kültürel farklılık, insanların örf ve adetleri, gelenekleri bu farklılığı etkilemektedir (Umut, s. 2).

Erkekler ve kadınlar mekânları, yerleri cinsiyet ayrımı ve güç ilişkileri nedeniyle farklı şekilde deneyimlemişlerdir. Böylece deneyimler, cinsiyetin sosyal yapısını ve yeri oluşturmuştur. Eray'ın söylediği gibi:

Babaannem anlatıyor: köyde erkekler yürürken, kadınlar erkeklerin önünden geçmeye korkarlarmış. Bunlar bir yerde yazmıyor; sonuçta onlar da başkalarından gördü, kültürel aktarım böyle devam ediyor. Ülkemizin bazı yerlerinde kültürü erkekler oluşturmakta ama bu mekânlara göre değişiklik göstermektedir. Batı ülkelerinde bile bunlar vardır; belli mekânlarda, belli zamanlarda (Eray, s. 2).

Özellikle söylemler, argo kelimeler kadına kötü bakılmasından kaynaklanıyor. Aslında erkeklerin, biraz daha üst olduğunu gösteriyor. Kullandığımız atasözleri bir söylemdir, kadının hor görüldüğü atasözleri çok var. Her başarılı bir erkeğin arkasında bir kadın vardır, sözü de yanlış. Kadın o kadar çok emek veriyor ki, kadınla birlikte bu yolu yürüyor aslında. Erkek, o başarıları yakalarken kadının etkisiyle başarıyor. Kadının ikinci rolde, yan rolde olduğunu görüyoruz; aslında kadın ön planda" (Fuat, s. 4).

Böylece kültür, mekânlarda ve zihinlerde söylemler, temsiller, pratikler aracılığıyla oluşturulmuş ve yer almıştır.

Din, insanüstünde bir gücün varlığını hissetmektir. İnsanların psikolojisine iyi geldiği gibi sosyal düzeni de sağlar. "Doğan çocukların kulaklarına ezan okunması bizim kültürümüzün başlangıcı, hayatımızın her tarafında" (Can, s. 1). Kültürel yaşam dinle başlamış ve insanlar dini inanç konusunda söylemler üretmiştir. "Mesela, Hristiyanlara gâvur, ateistlere Allah' sız diyebiliyoruz; kültürel

kullanımlarımız var argoda” (Fuat, s. 2). Dinler, toplumdaki kültürel normları belirlemiştir. Ferkan’ın açıkladığı gibi:

Kültürün en önemli parçası dil olarak gözüktüyor ama benim için kültürü oluşturabilecek en temel etken din anlayışıdır. Dindir kültürü oluşturan, doğruyu ve yanlış söyleyebilecek olan. Olması gerekeni söyler, yanlış yaparım ama o doğruyu da reddedemem. Kültürümü ailem ve din oluşturdu. İnanç, toplumda nasıl hareket etmemi, giyimime nasıl yön vermem gerektiğini söyleyen bir kaidedir. En temel etken benim için odur (Ferkan, s. 2).

Kapitalizmin Yayılışı ve Kültürel Tüketim

21. yüzyılda yerleşmiş büyük bir evrensel kültür vardır. Yerel kültürler ne kadar dirense de kazanan çoğunlukla evrensel kültür olmuş ve evrensel kültür, kapitalizmin etkisiyle yayılmıştır. Can’ın söylediği gibi:

Açılan fast food zinciri, McDonald’s ciddi değerinde bir kültür sağlıyor. Amerikan kültürünü oraya götürüyor. Starbucks, McDonald’s üzerinden yerel halka kendi kültürlerini empoze ediyorlar. Yerel kültürün evrensel kültüre yenilmesi olağan bir şey. İnsanlar nike ya da tommy hilfiger aldıklarında statü atladıklarını zannediyor; bulunduğu kültürde, toplum içinde önde geldiğini düşünüyor (Can, s. 2-3).

Bundan dolayı küresel ve yerel kültür iç içe geçmiş, karma bir kültür oluşmuştur.

Tüketim, bir yerde zaman harcamak veya bir mekânla ilişki kurmaktır. Bu nedenle mekânlarda sadece tüketim gerçekleşmez, mekânlar da tüketilir.

Örneğin, starbucks sadece kahve içmeye gitmiyoruz, aynı zamanda starbucks kültürünün içinde olmaya gidiyoruz. Starbuckstan kahve aldığımız zaman kendimizi daha havalı hissediyoruz. Çevremde starbucks kullanan insanlardan veya sosyal medyadan, starbuckstan kahve almadan güne başlayamam gibi sözler... İnsanlar, o sözlerle çok havalı olduklarını zannediyorlar ama değiller (Açelya, s. 2).

Böylece kapitalizm, reklamlar aracılığıyla kültürü kullanmıştır. *“Ramazan bayramı bizim kültürümüz. Bazı markalar, kültürü reklamlarda kullanarak bizi etkilemeye çalışıyorlar. Starbucks, Coca Cola, giyim olsun hepsi bizi etkilemek, satış yapabilmek için kültürü kullanıyorlar”* (Melih, s. 2).

Kültürün etkilemediği hiçbir şey yok. Ayakkabı alırken bile etkiler. Çin’de önceki kültürlerinde porselen ayakkabı giyerlermiş. Burada kültür etken, ekonomi bir etkindir. Elitizm bir dövme yaptırıyoruz, ünlü bir kişinin adını söylüyor, çok elit olmuşsun diyor. Sonrasında başka bir dövme yaptırıyorsun, keko dövmesi gibi diyorlar. Ünlü kişinin yaptırdığı dövme ile kekonun yaptırdığı dövme fiyatı aynı değil. Kapitalizm işin içine giriyor. Kapitalizmde tüketici kültürü önümüze çıkıyor, politika çıkıyor (İlker, s. 3).

Söylemlerle kapitalist kültür yayılıyor.

Tüketim kadınlar üzerinden yıllardır anlatılmış ve bunlar hayatımızın bir parçası olmuş, gündelik yaşamımıza yerleşmiştir. Örneğin, kadınların giyim tarzıyla alakalı belli kalıp yargılar var. Maskülen tarzda giyinen kadınlara farklı gözle bakılması, saçını üç numaraya vuran bir kadınla ilgili farklı yorumlar yapılması. Bizim kültürümüzde bunlar var (Eda, s. 2).

Mekânlar belli kültürel kodlara sahiptir. Örneğin, bir kafe ötekileştirilen, dışlanan kimlikler için dijital yollarla, müziğin tüketimi yoluyla hareketli gizli mekânları oluşturabilir. Çünkü *“bir insan bir mekâna girdiği zaman, oraya uygun davranışlar sergilemek zorunda hissedebiliyor kendini”* (Utku, s. 1). Dolayısıyla kültürel tüketim mekânlara göre farklılık göstermiştir. Örneğin,

Hollanda’ya gidiyorsunuz, uyuşturucu sipariş edebiliyorsunuz ve kullanıyorsunuz. Türkiye’de uyuşturucu adını söylediğinizde bile yasal bir yükümlülük altına giriyorsunuz. Mekânsal olarak farklılıklar var. Bazı kepslerde, inekler sınırı geçtikten sonra Hindistan’da özgür. Çünkü onlar için kutsallar, onun gibi işte. Bu yüzden Hollanda’da uyuşturucu, seks, alkol turizmi geliştiğini gördüm. Türkiye’de iklim turizmi, doğa turizmi var; iklimi sıcak, doğası güzel. Nerede ne geliştirse oranın ekonomisini, iş imkânlarını etkiliyor (Yiğit, s. 3).

Ataerkil Yapı ve Cinsiyet

Ataerkillik, erkeklerin kadınlardan daha üstün olduğu, eşleri ve çocukları üzerinde otoriteye sahip olduğu, onların üzerinde sosyal denetimi olan babanın yasasını ifade eder. Erkeğin üstünlüğü söylemlerle, tutum ve davranışlarla, temsillerle, sosyal güvenlik sistemiyle oluşturulmuş ve korunmuştur. Katılımcılara göre, kadına ve erkeğe verilen anlam, toplumumuzda biraz değişmeye başlamıştır.

Eskiden kadın yemek yapacak, bulaşık yıkayacak, çocuğuna bakacak o kadardı. Sanayi devrimiyle dünyada, Türkiye’de değişmeye başladı. Türkiye’de kadınlar iş yaşamına başlayınca, eve ekonomik anlamda katkısı olunca, daha birey olarak görülmeye başlandı. Eskiden şöyleydi hala olmakla birlikte, erkek gelir evde oturur, kadın hizmetini yapar. Anneanneler ve babaannelerde erkek torun, erkek çocuk sevdası hala var. Erkek üstündür, erkek doğrudur, erkek yaparsa yapar. Böyle devam etmiş bu anlayış (Açelya, s. 3).

Böylece heteroseksüelliği düzenlemek için erkeksi ve kadınsı normları tanımlayan hegemonik normlar, cinsiyet performansı olarak oluşturulmuş, kadınların ikinciliğini güçlendirmiştir. Bilge’nin açıkladığı gibi:

Karedeniz erkekleri fazla ataerkildir. Aileler baba merkezli, erkek merkezli kurulmuş. Erkek ne derse o olur, son sözü o söyler. Onun üstüne söz söylenmez. Genelleme bu, istisnalar kaideyi bozmaz. Ataerkillik, kültürün bir parçasıdır. İslam kültüründe çok daha fazla var. Avrupa, batı kültüründe çok olmayan bir şey. Çünkü şunu da fark ettim: İslam’da bazı konularda erkek üstünlüğü vardır, evlilik gibi. Erkeklerin çoğu, onları kendi çıkarlarına göre kullanıyor. Kendine bir üstünlük, kibirlik atfediyor, ben senden daha üstünüm daha fazla haklara sahibim. İslam’ı kullanıyor, bu beni çok rahatsız ediyor. Tabi ki, bazı durumlarda kadınlar, bazı durumlarda erkekler üstün İslam’da, kimse bunu inkâr edemez zaten. Bunları kendi çıkarlarına göre, kendilerine göre yorumlamaları çok rahatsız edici bir şey. Ben bu haklara sahibim, senin görevin şu, senin yerin şu (Bilge, s. 3).

Cinsiyet kültürü medyada, ailede, okulda, sosyal yaşamın tüm alanlarında aktif bir şekilde oluşturulmuştur. Aynı zamanda kültürel kurumlardaki ataerkil ilişkiler, medyanın üretimi ve şekillendirmesiyle, kadın temsilleri üzerinde erkek egemenliğinin göstergesi olmuştur. Bu nedenle televizyon, medya ve romanlarda kadınlar genellikle cinsel olarak çekici, anne, eş, erkekler ise güç pozisyonunda gösterilmiştir. Romanlarda, filmlerde tasvir edilen erkek gücü, saldırganlığı ile kadın kibarlığı ve sabrı toplumun görüşünü yansıtmıştır.

Örneğin, Anna Karenina romanında bir yasak ilişki vardı. İlişki iki kişi arasında yaşandığı halde, o ilişkinin faturası kadına kesildi. Bu toplumda da böyle, hala devam ediyor. Kızla erkek sevgili olduğunda kıza aileden tepki geliyor; sen kızsın bunları yapamazsın, komşu ne

der, el ne der; erkek olunca o yapar, canım oğlum deniliyor. Bu hala var. Erkek bir kızla sevgiliyse o kız düşünülüyor çünkü erkek yapar. Erkeklerimiz padişah gibi yaşıyor toplumumuzda (Açelya, s. 3).

Kadınlık ve erkeklik ataerkil yapıyı oluşturan eylemlerin bir parçasını oluşturur ve sosyalleşme sürecinin sonucudur. Erkek ve kadınlar cinsiyeti için uygun davranışları öğrenirler. Örneğin:

Üniversitede yapılan bir araştırmaya göre, üniversite okuyan kadın öğrencilere nasıl bir eş aradıklarını soruyorlar. Baskın, masaya yumruğunu vuran, kendi yanlarında baskın olacak eş aradıklarını söylüyorlar. Eşim bana çalış derse çalışırım, değilse çalışmam o tarz. Kendi üzerinde ağırlığını koruyacak, ben bu ailenin bireyiyim diyecek, erkekler aradığını söylüyorlar. Bu örnek bile kültürü erkeklerin daha baskın bir şekilde oluşturduğunu gösteriyor. Onların yetiştiriliş biçimlerinden kaynaklandığı düşünüyorum. Onların anne babalarının da erkekler yapar düşüncesi, misafir önünde erkeklere çok fazla olanaklar verilmesi, daha şımartılması, kız çocuklarının daha geri planda tutulması aslında bunun bir örneği (Anıl, s. 2).

Cinsiyet rolleri genellikle aile aracılığıyla oluşturulmuştur. Kadınlığın sosyal inşası bazı kadınlara zevk ve haz vermiş, kadınlar ataerkil ilişkilerle bağlanmış ve konumlarını kutlamışlardır. Aynı zamanda ataerkillik, erkeklere benlik ve kimlik duygularının, varlık nedenlerinin başkalarına hükmetme kapasitelerinde yattığını öğretmiştir.

Kırsal kültürde günlük pratikler, söylemler, çoklu mekânların cinsiyetlendirilmesine neden olmuştur. Çünkü kırsalda kadınlar, çoğunlukla ataerkil güç ilişkilerine öncelik vermiş; ev işlerine, üremeye, evliliğe, aileye önem vermişlerdir. Dolayısıyla cinsiyet rolleri ve performansla ilgili hegemonik normlar, ataerkil deneyimleri ve söylemlerini şekillendirmiştir. Örneğin:

Yaşadığım yer köy, burası kırsal bir bölge, özellikle erkeklerin hüküm sürdüğü ataerkil bir toplum var. Çoğunlukla erkekler ne derse o olur. Bizim kültürümüzde kadın, daha çok ev işleriyle ilgilenir; daha pasif olarak görülüyor, kırsal kesimde söz hakkı yok. Mesela, burada adliye ile ilgili bir şey olduğu zaman şahitlik yapılması gerekiyor, erkekler öne sürülüyor. Geçen gün bir şey oldu, kadına dedim ki, sen de şahit ol. Ben kadını olamam diyor. Neden olamazsın dedim. Benim beyim varken, ben onu yapmam diyor. Bir şey alırken bile onlara danışıyorlar. Artık burada kadının ön plana çıkıp bir erkek

gibi yaşamasına, kadınlar bile tepki gösteriyor. Sen bir kadınsın geri çekil, ayıp. Aslında ayıp değil. Burada kadınlar bile erkeklerin tarafını tutuyor, erkek hegemonyasını istiyorlar (Bilgehan, s. 2).

Erkeğin kadın üzerinde egemen olmasının nedeni genellikle sosyal olarak oluşturulan heteroseksüellik olmuştur. Bu nedenle heteroseksüellik, ataerkil toplumlarda çoğunlukla zorunludur. Erkek cinselliği, kültürel pratikler aracılığıyla güçlendirilirken, kadınlar genellikle güç yoluyla, evlilik ve doğumla kontrol edilmiştir. Anıl'ın açıkladığı gibi:

Hocamıza boşanma durumunda olan bir karı-koca aile geliyor. Adam eşini aldatmış, yalvarıyor eşine ayrılmayalım diye. Dil döküyor, ağlıyor, hayatım hata yaptım diye. Kadın, olmaz boşanacağız diyor. Sonraki seansta kadın, artık boşanmamıza gerek yok; ben de seni aldattım diyor. Kadın bunu dediği zaman erkek, tamam boşanacağız diyor. Sonra kadın, ben sana yalan söylemişim, seni denemek için diyor. Erkek orada bir şey diyemiyor ve ayrılıyorlar. Bu aslında erkeklerin bakış açılarının ve toplumun bakış açısının ne kadar ataerkil olduğunu gözler önüne seriyor. Erkekler, kendisi yaptığında suçsuz olarak bakıyor, aynı hatayı kadın yaptığında affedilemeyecekmiş gibi bakıyor (Anıl, s. 3).

Genellikle kapitalizm ataerkilliği oluştururken ataerkillik heteroseksüelliği oluşturmuş; kapitalizmin yükselişinde aile önemli olduğu için erkek ve kadının eşcinsel olması çoğunlukla hoş görülmemiştir. Bu nedenle homofobi, mekânlarda erkeklerin ve kadınların pratiklerini genellikle ataerkil yapı aracılığıyla kontrol etmiştir. Utku'nun söylediği gibi:

Babaların kızlarını baskıyla yetiştirdiğini söylemişim ya erkek çocuğunun cinsiyet değiştirmek istediğini düşünün, doğuda bu kafayla cinayet bile işlenebilir. O yüzden Türkiye'de bir baba çıkıp da benim oğlum eşcinsel diyemez, gururlanılacak bir durum değildir yani. Kızım da eşcinsel diyemez. Erkeklerde erkeklik ve heteroseksüellik oluşturulur. Erkek çocukları konuşmaya başlayınca küfür öğretilir. Türk ailelerinde vardır bu. Çocuk babasından ve annesinden öğrenmese bile kuzenleri gelir öğretir veya dayısı gelir öğretir; illa ki, küfür öğrenir (Utku, s. 1-2).

Mekânda Dışlama ve Ötekileştirme

Mekân, sosyal ilişkilerin ve olayların gerçekleştiği yerdir. Cinsiyet, cinsellik, sınıf, ırk gibi kategoriler sosyal olarak oluşturulmuştur. Bu sosyal kategoriler, mekânda sabit ve birbirini dışlayan olarak görülebilir. Bu nedenle mekân, toplumsal güçlerin ürünü; sosyal farklılıklar ise mekânsal eşitsizliklerin nedeni olmuştur. Kimlikler, aynılıkları ve farklılıkları açısından inşa edilmiş dolayısıyla kamusal mekânda normatif, ahlaki kodlar üretilmiştir. Böylece mekânlar, genellikle doğal veya normal olarak, heteroseksüel mekân olarak üretilmiştir.

Eşcinseller açısından baktığımızda onların kendi bölgeleri, sokakları var, oralarda rahatlar. Kırsala doğru gidebilecekleri yerler sınırlı, kabul edilmiyorlar çünkü. Bundan dolayı daha büyük şehirlerde, büyük şehirlerin bazı kesimlerinde daha rahatlar. Kadıköy ile Pendik'te farklı karşılanırlar. Türkiye'de kültürel ve dini yapının dışına çıkmak biraz zor olduğu için onlar da belli yerlerde bulunabiliyorlar. Toplum tarafından benimsenmedikleri için her yerde rahat değiller, kadınlar için de öyle aslında. Çünkü mekânı üreten, daha güçlü olan erkek (Açelya, s. 6).

Kırsal, çoğunlukla heteroseksüel aile yaşamına ve ataerkil cinsiyet ilişkilerine bağlı bir temsili ifade etmiştir. Bu nedenle eşcinseller genellikle kırsaldaki homofobi ile karşılaşma korkusu nedeniyle şehirlere göç edebilir, şehrin anonimliğinde kendi kimliklerini oluşturabilirler.

Toplumlar birliği farklılıktan üstün kılmış, sosyal dışlamalar üretmişlerdir. Bu nedenle eşcinseller, heteroseksüel normun aksine sorunlu olarak görülmüştür. Cinsellik ve mekân birbirine sıkı sıkıya bağlıdır, gücün işleyişi cinselliği oluşturmuş ve üretmiştir. Bu nedenle cinsellik heteroseksüel ile eş anlamlı; cinsiyete dayalı roller ve performansla ilişkili hegemonik normlar, heteroseksüelliği ve erkekliği oluşturmuştur. Örneğin:

Devlet üniversitesinde okuyan eşcinsel bir arkadaşım vardı (okuduğu üniversite ve bölümü gizli tutulmuştur). Eşcinsel olduğunu sonradan söyledi. Başka arkadaşlar gelince, daha erkeksi özelliklerini ön plana çıkarmaya çalışıyordu. Çünkü hor görülmesinden korkuyordu. Bizim yanımızdayken biraz daha rahattı çünkü samimiydik. Yurt ortamında erkeksi özelliklerini ön plana çıkarmaya çalışıyordu. İnsanlar önyargılı olduğu için davranışlarını değiştiriyordu. O yaparken farkında mıydı bilmiyorum ama biz anlıyorduk. Onun için araştırma yaptım. Bu hastalık mıdır nedir diye, maalesef çaresi

olmadığını anladım. Onu tanıdıktan sonra, dini duygular insanı bazen köreltebiliyor, empati duygusunu köreltiyor, özellikle bu tür konularda. O sıralarda onun bu yaklaşımını, ailesini, yaşantısını görünce insanlara önyargılı yaklaşmamak gerektiğini hissettim (Hakan, s. 2-3).

Mekânlarda etnik köken gibi sosyal özellikler, alansal sınıflandırmalar üretebilir; ırksal ayrımcılık ise bunun en belirginidir. Irkçılık tarihsel, sosyal, politikalar yoluyla üretilmiş, sosyal ilişkilere gömülü bir sistemdir.

Irklar yoktur ama ırkçılık vardır. Irkçılık denilince aklımıza beyaz-siyah ayrımı geliyor ama Türkiye’de de var ırkçılık. Suriyelilere, Afgan göçmenlere karşı ırkçılık yapıyoruz maalesef. Türk-Kürt ilişkilerinde de yapıyoruz. Genellikle azınlıkta olan kesime yapılıyor. Dünyada da en çok bilinen beyaz-siyah ayrımıdır. Göçmenler istenmiyorlar. Hep bu Suriyeliler yüzünden, onlar geldi böyle yaptılar sözünü, çok duydum. Bu bizim ülkemize özgü bir muamele değil, dünyanın her yerinde öyle (Açelya, s. 6).

Hoşgörüsüzlük, dar görüşlülük bazı toplumların baskıcı bir özelliğidir. Irksal farklılıklar genellikle biyoloji ile belirlenmiş, bedenlerin öze sahip olduğu düşünülmüştür. Öz, sosyal olarak oluşturulmuş farklılıktır; biyolojiden ziyade çoğunlukla pratikler, söylemler, temsiller ile üretilmiştir.

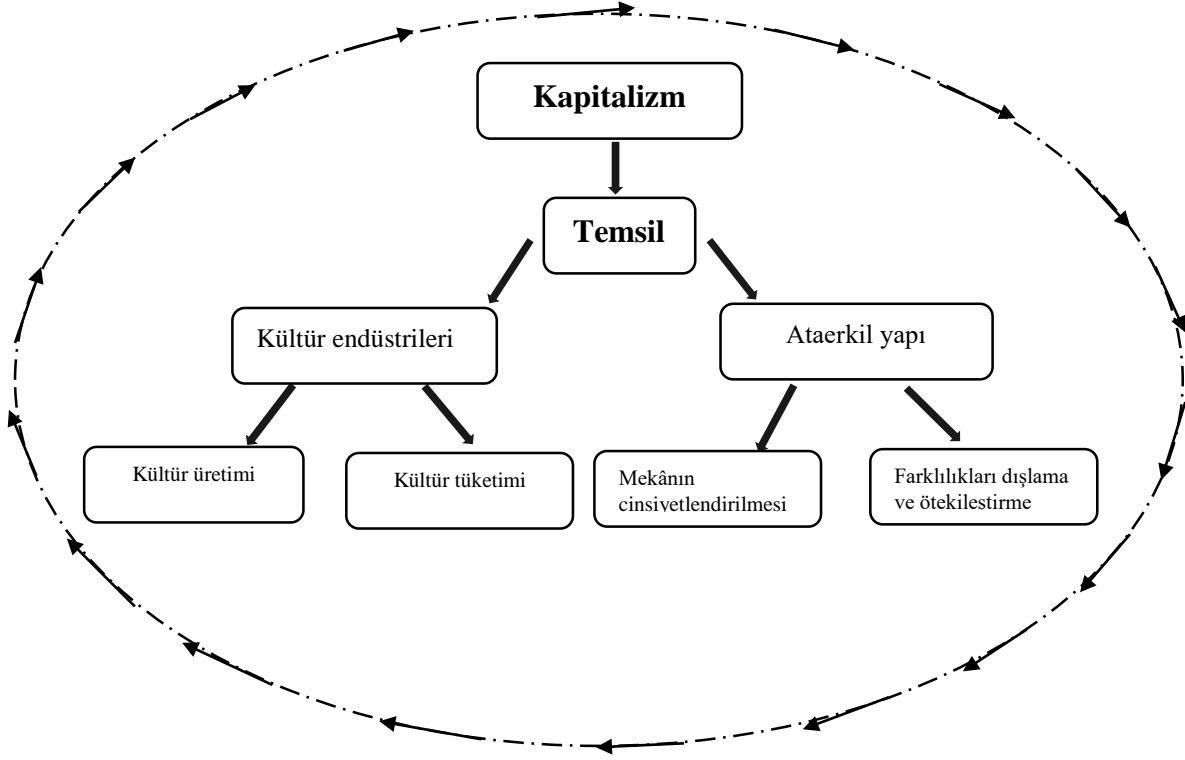
Ulus fikri genellikle etnik yapıya bağlıdır; yabancı kültürlerine, alışkanlıklarına, tehdidine karşı oluşturulmuş ve doğal gösterilmiştir. Ege’nin söylediği gibi “*Türkmenistanlı olduğum için sen orijinal Türk’sün diyorlar, mekâna bağlanmışlar Türklüğü ve kültürü*” (Ege, s. 1). Irk ve etnik farklılıklar doğallaştırılmış, insanları farklı olarak inşa eden tarihsel, toplumsal süreçler göz ardı edilmiştir. Bu nedenle azınlık grupları bazen sosyal, ekonomik, kültürel, siyasi dışlama gibi adaletsizlik biçimlerini deneyimleyebilir. Kökeni ötekinin nefreti ve korkusunda yatan milliyetçilik, azınlık grupları için dar görüşlülüğü, bağnazlığı, ırkçılığı, saldırganlığı, kültürel baskıyı oluşturabilir. Bu nedenle “*farklılıklara saygı duymalıyız, eşcinsellere saygı duymalıyız. Farklı ırklar renktir, çeşittir, herkes aynı olursa bir anlamı kalmaz. Herkes birbirinden bir şey öğrenebilir. Farklılıklara değer ve önem vermeliyiz*” (Meltem, s. 2).

Kodlar Arasındaki İlişkiler

Tarihsel süreç kapitalizmin oluşumuyla sonuçlanmıştır. Kapitalizm, kültür aracılığıyla yaşamlarımızı, mekânları, zihinleri etkisi altına almış; ekonomik ve sosyal eşitsizlikler insanların ezilmesine neden olmuştur. Bu nedenle insanları dışlayan, sömüren, onlara zarar veren, güçlüler tarafından harekete geçirilen, sürdürülen bir gerçeklik vardır. Bu oluşturulan gerçeklik dil, medya ve ideoloji aracılığıyla söylemsel olarak gerçeği tamamen gölgede bırakmıştır. Gerçekliğin oluşumunda ise temsiller önemlidir. Beyaz, orta-üst sınıf, heteronormatif ve çoğu zaman erkek temsillerine, perspektiflerine ayrıcalık tanınmıştır. Temsil süreçleri iletişimin başarısıdır; sosyal grupların hafızasını, ideolojiyi oluşturmuştur. Temsil, tüm insan yaşamının temel bir sürecidir; zihnin, benliğin, toplumların ve kültürlerin gelişiminin temelini oluşturmuştur. İnsan dünyasının gerçekliği bütünüyle temsilden yapılmıştır. Böylece kültür, temsillerden oluşmuş, güçlüler tarafından üretilmiş aynı zamanda temsiller gücü oluşturmuştur. Kapitalist gelişmenin mantığını takip eden, bilginin sosyal organizasyonundaki eğilimleri doğrulayan, hızlandıran iletişim alanındaki teknolojik gelişmelerdir. Böylece sermayeye hizmet edecek iletişim teknolojilerinin geliştirilmesi, bilgi akışını ve kültür endüstrilerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Kültür endüstrileri kitap, televizyon, sosyal medya aracılığıyla kültürü üretmiş aynı zamanda tükettirmiştir. Bu şekilde yaşam dünyasını sermaye için kolonize etmiş, sonuç kültür olmuştur.

Genellikle kapitalizm, ataerkilliği oluştururken ataerkillik heteronormativiteyi oluşturmuş ve herkesin heteroseksüel olduğu varsayılmıştır. Ataerkil yapı, mekânları kamu-erkek, özel-kadın olarak cinsiyetlendirmiştir. Bu nedenle özel olarak nitelendirilen ev, kadının (iş) yeri olmuştur. Kapitalizmin yükselişinde aile önemli olduğu için eşcinseller genellikle dışlanmış, sorunlu, anormal olarak gösterilmiştir. Böylece kapitalizm, kar yoluyla ekonomik sisteme kök salarken, ataerkil yapı toplumda düzeni, kontrolü sağlamıştır. Dolayısıyla cinsiyet eşitsizliği, kapitalist ilişkilere bağlıdır. Ataerkil yapı, kültür endüstrileri çoğunlukla kapitalizm için düzenlenmiş bir sistemdir. Bu sistemde sermayenin kültür haline gelmesi üretimi, gücü erkeklerin ve kadınların yaşam dünyasıyla birleştirmiştir. Bu nedenle kadınlar, çoğunlukla kontrol edilmiş ve kontrol altına alınmıştır. Kendimizden farklı olanlardan korkmak ya da hoşlanmamak genellikle ayrımcılığın temelini oluşturmuştur. Böylece toplumlar birliği farklılıktan üstün kılmış, farklılıklar dışlanmış ve ötekileştirilmiştir. Bu nedenle kültürü anlamak ancak kapitalizm ve

temsillerin öğretim ile mümkündür; disiplinler arası öğretim olmalıdır ve aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

Şekil 1. Kültürel coğrafya öğretiminde kapitalizm ve temsil

Sonuç

Bu çalışmada katılımcılar, kadınların, eşcinsellerin, azınlık etnik grupların ötekileştirildiğini söylemişlerdir. Charmaz'a (2014) göre yapılandırmacı, gerçekleri ve değerleri bağlantılı olarak görür, gerçekler gördüklerinize ve görmediklerinize dayanır. Bu nedenle ırk, cinsiyet ve cinsellik coğrafi bir projedir (Mitchell, 2000). Dolayısıyla bu projede cinsiyet, cinsellik, ırk kültürün merkezine yerleştirilmiş; kapitalizm için oluşturulmuş temsillerdir. Bu temsiller, mekân içinde ve mekân sayesinde oluşturulmuştur. Bu bağlamda mekân üretiminin güç ilişkileriyle sıkı sıkıya ilişkili olduğunu, mekân üretimi ve türlerine biraz yakından baktığımızda güç ilişkilerini rahatlıkla görebileceğimizi söyleyebiliriz (Bilgili, 2016). Mekândaki gücü oluşturan bu temsiller, zihnin, benliğin, toplumların, kültürlerin gelişiminin temelini oluşturmuştur. Jovchelovitch'e (2007) göre kolektif temsiller, bir topluluk tarafından paylaşılan düşünce ve eylemlerdir. Örneğin, bireylerin pratiklerini, düşüncelerini, duygularını, ritüelleri ve gelenekleri içerir. Bu nedenle kolektif temsiller, sosyal bağı sınırlayarak, topluluklara aynı mekânları yaparak bütünlüğü, homojenliği sağlamıştır.

Kapitalizm cinsiyet, cinsellik ve ırk iç içe geçmiştir. Larry Knopp'a (1992) göre, normatif heteroseksüellik, kapitalizmde üretken bir ilişkidir. Knopp, ataerkil, kapitalizm ve heteroseksizm arasındaki ilişkiyi şu şekilde kurmuştur:

Cinsellik, doğurganlığın düzenlenmesi için bir araçtır ve dolayısıyla iş gücünün yeniden üretiminin önemli bir yönünü kontrol eder. Bu, özellikle kontrol edilen bireylerin kadın olması durumunda geçerlidir. Gerçekten de heteroseksizm, ataerkillik gibi iş gücünün yeniden üretiminin, kapitalizm altında nasıl örgütlendiğini de gösterir (Knopp'dan aktaran Mitchell, s. 182).

Böylece kapitalizm altında, günlük yaşamın yeniden üretimi, iş gücünün çoğalmasına bağlıdır. Kapitalizm, mekânlarda kadınların ve erkeklerin hayatlarını kontrol etmelerini inşa etmek için dünyadaki tüm farkı yaratır (Mitchell, 2000). Üreme, tüm koşullarda gerçekleşmesi gereken peyzajların şekillendirilmesi aynı zamanda bu tür üremenin alacağı şeklin kuvvetli bir belirleyicisi olmuştur. Bu nedenle marksist feministler, erkeklerin ekonomide kadınların rollerini kontrol etme ve belirlemenin yanı sıra geniş kültürel alanlarda, nasıl temsil edildiklerini açıklayan ataerkilliği dönüştürmeye çalışmışlardır (Cresswell, 2013).

İrkçilik, insan doğasında olmayanı oluşturmak ve uygulamak için mekânsal bir stratejidir. Susan Smith'in (1989) söylediği gibi, ırkçılık geçmişin mirasını azaltabilir ve ileri sanayi ekonomisinde gelecek bir strateji olabilir. Çünkü kapitalizm, homojen ve heterojenliği oluşturmak için önemli bir güç haline dönüşmüştür. Emegın ırksallaştırılması, makul ücretin bir şekilde doğal olmayan veya haksız sınıflar oluşturarak, sermayenin yararı için örgütlenebileceği bir araç olmuştur (Jackson, 1992). Böylece ırkçılık, işçi gruplarını ayırma, işgücünü bölme, belirli sektörlerin aşırı sömürsünü mümkün kılmak için ırksal, ulusal ve cinsel kategoriyi kullanmıştır. Başka bir deyişle ırk, ileri kapitalist toplumlar için bir stratejidir; sosyal olanı doğal hale getirme gücü vardır. Ekonomik hakların eşitsiz dağıtılması ise sonuç olmuştur (Smith, 1989). Bu nedenle kültür oluşumunda ve üretiminde en önemli güç kapitalizmdir. Böylece ekonomik ve sosyal eşitsizlikler kadınların, eşcinsellerin, engellilerin, azınlık etnik grupların ezilmesine ve dışlanmasına neden oluşturmuştur. Kapitalizmi eleştiren söylemler, hegemonik çerçeveler dâhilinde her zaman meşru veya ilgili görülmez (Balfour, 2010). Bu ancak, emegın sömürülmesi, kadınların, çocukların, ırk gruplarının marjinalleştirilmesi üzerine yeni perspektifler sunan ekonomik, ahlaki ve etik tartışmalarda görülebilir.

Gerçek dünya ile onu şekillendiren ekonomik güçler arasındaki temel ayrılıktan duyulan yaygın memnuniyetsizlik kültürel ürünlerde belirgindir. Örneğin roman, gerçeklik ile dil, sınıf, cinsiyet, ırk gibi işaret sistemleri arasındaki ayrımı başarmak için kullanılan bir araç olmuştur. Bu nedenle gerçeklik metinsel olarak üretilmiştir. Metinlerde kurguların parçası olarak görülmeyen, olaylarda karakter olmayan insanlar için kapitalist pratiklerin, onlar için bir sonucu vardır. Böylece kapitalizm için gerekli olan zihin alışkanlıklarını (Adorno, 1997) şekillendirmiş, kalıcı hale getirmiş; kapitalist bir kültürel üretim biçimiyle yaşam tarzı üretilmiştir. Bolano'ya (2015) göre, kitle iletişim sistemleri sadece kapitalist örgütlenmeyle sağlanamayacak bir disiplini garanti etmek amacıyla, davranış modellerinin üretiminde eğitim, aile ve dinin yerini alacaktır. Böylece benzer ürünleri tüketen, aynı filmleri izleyen, aynı gazeteleri okuyan milyonlarca insanın bulunduğu büyük kitle kültürü çağı, kapitalist meta üretiminin işleyeceği hale gelmiştir.

Sonuç olarak, sosyal düzen, verili veya doğal bir durum değildir; pratik olarak oluşturulmuş, sembolik olarak temsil edilmiştir. Bu nedenle güç, toplumda genellikle baskın grupların lehine çalışmış (orta ve üst sınıf beyaz erkekler), bazı grupları (kadınlar, eşcinseller ve siyahlar) marjinalleştirmiştir. Dolayısıyla kapitalizm için oluşturulan, adaletsizliklerin nedeni olan kurumsallaşmış güç ancak eleştirilerek bireyler üzerindeki olumsuz etkisi azaltılabilir ve toplumsal dönüşüm sağlanabilir. Her bakış açısı değerlidir; ancak sosyal bilimler açısından ezilenlere dokunan, onlara değinen ve onların yaşamını iyileştiren yaklaşımlara daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır (Özey ve diğerleri, 2018). Bu, yeni kültürel coğrafya öğretiminin yaygınlaştırılması ile mümkün olabilir.

Kaynakça

- Adorno, T. W. (1997). Veblen's Attack on Culture. S. Weber ve S.N. Weber (Ed.), *In Prisms: Studies in Contemporary German Social Thought*. Canbridge, MA: MIT Press.
- Anderson, J. (2015). *Understanding Cultural geography: Places and Traces*. New York: Routledge.
- Arı, Y. (2005). Amerikan Kültürel Coğrafyasında Peyzaj Kavramı. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 10, 311-339.
- Balfour, J. R. (2010). *Culture, Capital and Representation*. London: Palgrave macmillan.

- Bilgili, M. (2016). Coğrafya Öğretiminde Mekân ve Yer Karmaşası Üzerine Bir Araştırma. *Coğrafya Eğitimi Dergisi*, 2, 11-19.
- Bolano, C. (2015). *The Culture Industry, Information and Capitalism*. UK: Palgrave macmillan.
- Charmaz, K. (1996). The Search for Meanings Grounded Theory. J. A. Smith, R. Harre and L. Lagenhove (Ed.), *In Rethinking Methods in Pyschology*. London: Sage.
- Charmaz, K. (2000). Grounded Theory: Objectivist and Constructivist Methods. N.K. Denzin ve Y.S. Lincoln (Ed.), *In Handbook of Qualitative Research*. London: Sage.
- Charmaz, K. (2014). *Constructing Grounded Theory*. Los Angelus: Sage.
- Cook, I., Crouch, D., Naylor, S., Ryan, J. (2000). Foreword. I. Cook, D. Crouch, S. Naylor and J. Ryan (Ed.), *In Cultural Turns, Geographical Turns*. Harlow: Prentice Hall.
- Cosgrove, D. (1983). Towards a Radical Cultural Geography. *Antipode*, 15, 1-11. Doi.org/10.1111/j.1467-8330.1983.tb00318.x
- Cresswell, T. (2013). *Geographic thought: A critical introduction*. Chichester, UK: Wiley.
- Duncan, J. (1990). *The City as Text: The Politics of Landscape Interpretation in the Kandyan Kingdom*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Holliday, A. (2002). *Doing and Writing Qualitative Research*. London: Sage.
- Horton, J., Karftl, P. (2014). *Cultural Geographies: An Introduction*. New York: Routledge.
- Jackson, P. (1989). *Maps of Meaning*. London: Routledge.
- Jackson, P. (1992). The Racialization of Labour in Post-War Bradford. *Journal of Historical Geography*, 18, 190-209. Doi.org/10.1016/0305-7488(92)90131-R
- Johnson, N. (2013). Political landscapes. N. Johnson, R. C. Schein, J. Winders (Ed.), *In The Wiley-Blackwell companion to cultural geography*. Hoboken: Wiley.
- Jovchelovitch, S. (2007). *Knowledge in Context. Representation, community and culture*. London and New York: Routledge.

- Kaya, İ. (2015). Kültürel Dönüş ve Yeni Kültürel Coğrafya. *Coğrafyacılar Derneği Uluslararası Kongresi Bildirileri* içinde (s. 629-633). Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Kayserili, A. (2011). Carl Ortwin Sauer ve Kültürel Coğrafya. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 15, 177-190.
- Knopp, L. (1992). Sexuality and the Spatial Dynamics of Capitalism. *Environment and Planning D: Society and Space*, 10, 651-669. Doi.org/10.1068/d100651
- Mitchell, D. (2000). *Cultural Geography: A Critical Introduction*. Oxford: Blackwell.
- Okur, M., Bilgili, M. (2021). Kültürel Coğrafya Bağlamında Temsil ve Temsil Ötesi Teoriler. *Ege Coğrafya Dergisi*, 30, 187-194. Doi.org/10.51800/ecd.932421
- Özey, R., Bilgili, M., Kocalar, A. O. (2018). Coğrafyada Peyzaj Teorisi. *International Journal of Geography and Geography Education*, 38, 127-141. Doi.org/10.32003/iggei.441624
- Rose, G. (1993). *Feminism and Geography: The limits of geographical knowledge*. Minneapolis: University of Minnesota.
- Sarı, V. İ., Özgen, N. (2021). Kültür Merkezlerine Yönelik Sosyomekânsal Bir Analiz: Ankara Örneği. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 61, 28-67. DOI: 10.33171/dtcfjournal.2021.61.1.2
- Sauer, C. (1925). *The Morphology of Landscape*. Berkeley: University of California Press.
- Şahin, V. (2019). Kültürel Coğrafya Bakımından Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Ders Programlarına Bir Yaklaşım. *Milli Eğitim Dergisi*, 48, 173-183.
- Smith, S. (1989). *The Politics of Race and Residence: Citizenship, Segregation and White Supremacy in Britain*. Cambridge: Polity Press.
- Temurçin K., Keçeli K. (2015). Bir Davranışsal Coğrafya Çalışması: Isparta Şehri Örneğinde Uluslararası Öğrencilerin Kentsel Mekân Algısı. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36, 117-138.
- Tümertekin, E., Özgüç, N. (2020). *Beşeri Coğrafya: İnsan, Kültür, Mekân*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- WGSG (Women and Geography Study Group). (1997). *Feminist Geography: Explorations in diversity and difference*. London: Longman.

Summary

Traditional cultural geography was established in North America by Carl Sauer (1889-1975). Sauer was concerned with the material aspects of culture, especially the landscape which he saw as manifestations of culture's relationship with nature. Traditional cultural geographers have ignored the dynamic processes and practices that make up culture because they accept culture as given. New cultural geographers have seen culture as a dynamic symbol created by people, a mixture of beliefs, languages and practices. They have studied to show inequalities in spaces. Because culture has created the exclusion and oppression of women, homosexuals, disabilities, minority ethnic groups, children and the lower class. Culture is no longer an evolutionary legacy as Sauer sees it; it was created by the powerful. For this reason, new cultural geographers have sought to recognize how individuals are differentiated in terms of age, gender, and social class by discovering cultural policies and the power that shapes these policies. Thus, the sub-discipline of cultural geography developed rapidly and in every way after the new cultural geography. The aim of this study is to question how cultural geography should be taught and to determine in which direction it has developed.

Method

In this study, Kathy Charmaz's structured grounded theory approach was used. With the term constructivist, Charmaz emphasized the subjectivity of the researcher and her participation in the interpretation of data construction. Failure to do so increases the risks of existing ideologies, discourses and power relations (Charmaz, 2014). In this context, it was desired to create new theories about how cultural geography should be taught based on the experiences of the participants. This research was conducted with 25 participants, 9 from the third class and 16 from the fourth class, from the geography teaching department of Marmara University. In the 2020-2021 academic year, the research was conducted through semi-structured interviews over Zoom, and the codes were generated by analyzing the collected data. The codes emerged from the questions about the experiences in the cultural geography teaching process, the spatial experiences and the relationality between the space and the culture. These codes are:

Cultural Awareness in Space and Memories

Culture is an ideology, made up of the work of powerful classes (male, straight, white), often mediating them. That's why culture is organized. Therefore, instead of the definition and development of a culture that shows how culture works in society, examples that make up culture have increased. Such as daily life, works of art, economic formations, religious beliefs, clothing styles, eating habits and music. Thus, the culture created in spaces and memories is both imaginary and real. Reality is often constructed through discourse, representation and practices.

Power and Culture Industries in Culture Production

In many areas of cultural production, high-status roles were often represented by the privileged and socially excluded groups were underrepresented. In many areas of cultural production high-status roles were often represented by the privileged, and socially excluded groups were underrepresented. Therefore, who produces or does not produce culture has affected the content of texts and media. At the same time, the media has helped to create the perception that the street is a dangerous place by announcing attacks that sometimes occur in public places.

The Spread of Capitalism and Cultural Consumption

There is a great universal culture established in the 21st century. However much local cultures resisted, it was mostly the universal culture that won. Universal culture spread under the influence of capitalism. Global and local cultures were intertwined and a mixed culture was formed. Consumption is spending time in a place or establishing a relationship with a space. For this reason, not only consumption takes place in spaces, but also spaces are consumed.

Patriarchal Structure and Gender

Patriarchy refers to the law of the father, who has social control over their wives and children where men are superior to women. The superiority of men has been created and protected by discourses, attitudes and behaviors, representations and the social security system. According to the participants, the meaning given to men and women has begun to change a little in our society. Hegemonic norms that define masculine and feminine norms to regulate heterosexuality were created as gender performance and strengthened women's secondness.

Exclusion and Marginalization in Space

Space is the place where social relations and events take place. Categories such as gender, sexuality, class, race are socially constructed. These social categories can be seen as fixed and mutually exclusive in space. For this reason, space has been the product of social forces and social differences have been the cause of spatial inequalities. Identities are constructed in terms of their sameness and differences, so normative moral codes are produced in public space. Thus, spaces are generally produced as natural or normally heterosexual spaces.

Relations Between Codes

The historical process resulted in the formation of capitalism. Capitalism has influenced our lives, spaces and minds through culture; economic and social inequalities have caused people to be oppressed. For this reason, there is a reality that excludes, exploits, harms people is mobilized by the powerful and is sustained. This created reality has completely overshadowed reality discursively through language, media and ideology. Generally, while capitalism created patriarchy, patriarchy created heteronormativity and everyone was assumed to be heterosexual. The patriarchal structure has gendered the spaces as public-male and private-female. For this reason, the house, which is described as private became the (work) place of the woman. Since the family was important in the rise of capitalism, homosexuals were often portrayed as excluded, problematic and abnormal.

Conclusion

Consequently, the social order is not a given or natural state; practically created, symbolically represented. Therefore, power has often worked in favor of dominant groups in society (middle and upper class white men), marginalizing some groups (women, gays and blacks). Therefore, only by criticizing the institutionalized power created for capitalism which is the cause of injustices its effect on individuals can be reduced and social transformation can be achieved. This can be possible with the dissemination of new cultural geography teaching.